

HU

HU

HU

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2010.11.3.
COM(2010) 618 végleges

2010/0306 (NLE)

Javaslat:

A TANÁCS IRÁNYELVE

a kiegészített fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezeléséről

SEC(2010) 1290
SEC(2010) 1289

INDOKOLÁS

1. A JAVASLAT HÁTTERE

1.1. A javaslat háttere és céljai

A nukleáris biztonságról szóló irányelv sikeres elfogadását követően a Bizottság 2010. évi munkaprogramjában a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezeléséről szóló, felülvizsgált jogszabályjavaslat kidolgozása szerepel (2010/ENER/021. pont).

A javasolt irányelv meghatározza a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésének uniós jogi kereteit, és felülvizsgálja a kiégett nukleáris fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezeléséről szóló, az Euratom-Szerződésen alapuló tanácsi irányelv elfogadására tett bizottsági javaslatot.¹

Radioaktív hulladék minden tagállamban van. Különböző hasznos tevékenységek során keletkezhet, ilyen például az atomerőművekben történő villamosenergia-termelés, illetve a radioizotópok különböző gyógyászati, ipari, mezőgazdasági, kutatási és oktatási célokra történő alkalmazása.

Az atomreaktorok működése során kiégett fűtőelemek is keletkeznek. A kiégett (azaz besugárzott) fűtőelemek kezelésére jelenleg kétféle megoldás van: a később újrafelhasználható plutónium és urán kinyerése érdekében történő újrafeldolgozás, illetve az átmeneti tárolás és a közvetlen végleges elhelyezés, amennyiben a kiégett fűtőelemek a nemzeti stratégiának megfelelően hulladéknak minősül. „Végso hulladék”, azaz nem hasznosítható részt tartalmazó szétválasztott, üvegesített maradékanyag azonban olyankor is keletkezik, amikor a kiégett fűtőelemeket újrafeldolgozásnak vetik alá,² így ennek szintén gondoskodni kell a végleges elhelyezéséről. A tagállamok több mint fele üzemeltet atomerőművet. Számos tagállamban állnak atomreaktorok építés, illetve leszerelés alatt, és sok helyen terveznek új létesítményeket.

A lakosság és a környezet ionizáló sugárzásból származó veszélyekkel szembeni védelmének biztosítása érdekében a hulladék jellegétől (azaz radionuklid-tartalmától) függően különböző intézkedések lehetnek szükségesek. A radioaktív hulladék kezelésének alapelve az, hogy a hulladékot fizikailag el kell különíteni és el kell szigetelni a lakosságtól és az élővilágtól mindaddig, amíg az radioaktív veszélyt jelent. Ez a veszély a radioaktív bomlásnak köszönhetően idővel csökken. Az elszigetelést általában mesterséges gáttal biztosítják, de a hosszabb felezési idejű hulladékok esetében az alapkőzet megfelelő megválasztása is szerepet játszik.

A radioaktív hulladékokat radioaktivitásuk nagysága alapján szokás csoportosítani, így kis, közepes és nagy aktivitású hulladékokról beszélhetünk. Különbséget szokás tenni emellett rövid és hosszú felezési idejű radioaktív hulladékok között is.³ A rövid felezési idejű kis és közepes aktivitású hulladékot legtöbbször a felszínhez közeli tárolólétesítményekben helyezik el. Ezzel ellentétben a nagy aktivitású hulladék esetében világszerte elfogadott az a

¹ A Bizottság 2003. évi eredeti javaslata (COM(2003) 32 végleges) és a 2004. évi felülvizsgált változat (COM(2004) 526 végleges).

² Akár a jelenlegi, akár a továbbfejlesztett üzemanyagciklus-eljárások révén.

³ A Bizottság ajánlása (1999. szeptember 15.) a szilárd radioaktív hulladékok osztályozási rendszeréről, HL L 265., 1999.10.13., 37. o.

tudományos és műszaki álláspont, hogy a mélységi geológiai elhelyezés a legbiztonságosabb és legfenntarthatóbb megoldás.⁴

Az Európai Unióban a keletkező radioaktív hulladék mennyiségének több mint 85%-a rövid felezési idejű, kis és közepes aktivitású hulladék, mintegy 5%-a hosszú felezési idejű kis és közepes aktivitású hulladék, és kevesebb mint 10%-a nagy aktivitású hulladék, amely magában foglalja úgy az újrafeldolgozás során keletkező üvegesített hulladékot, mint a hulladéknak minősülő kiégett fűtőelemeket.⁵

Bármilyen jövő előtt áll is az atomenergia és az energiatermelésen kívüli alkalmazások, a meglévő és a jövőben keletkező radioaktív hulladékok kezelésének végpontját jelentő végleges elhelyezésről a hosszú távú biztonság érdekében mindenképpen gondoskodni szükséges.

Az átmeneti tárolás fontos szakaszt képvisel a radioaktív hulladékok, különösen a kiégett fűtőelemek és a nagy aktivitású hulladékok általános kezelésében, ennek során ugyanis a hulladék ténylegesen lehűl, és sugárzási szintje csökken, így biztonságosabban kezelhető. Széles körű az egyetértés azonban a tekintetben is, hogy a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok tárolása – ideértve a hosszú távú tárolást is – csak átmeneti megoldás, amely aktív és állandó intézményi ellenőrzést igényel. Hosszabb távon csak a rendszerszintű passzív biztonsági tulajdonságokkal rendelkező végleges elhelyezés garantálhat védelmet valamennyi lehetséges kockázat ellen.

A kiégett fűtőelemekkel és a radioaktív hulladékokkal kapcsolatos végső felelősség a tagállamokat terheli. Ezen kívül az az általánosan elfogadott etikai alapelv, hogy a társadalomnak lehetőleg tartózkodnia kell attól, hogy indokolatlan terheket rójon a jövő nemzedékeire, a meglévő hulladékok megfelelő kezelésének felelősségét a jelenlegi generációra helyezi, amely a nukleáris eredetű villamos energia és a gyógyászati felhasználások előnyeit most élvezzi.

A fenti szempontok ellenére a legtöbb ország még mindig nem hozta meg a legfontosabb döntéseket a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatban. Különösen igaz ez a kiégett fűtőelemekre és a nagy aktivitású hulladékokra, mivel csupán igen kevés tagállamban működnek jól szervezett programok a hulladékok végleges elhelyezésével kapcsolatban. A késlekedés azt eredményezi, hogy a jövő nemzedékeire hárul majd a hulladékok végleges elhelyezésének, illetve a további átmeneti tárolás megvalósításának a terhe. Az ezzel összefüggő kockázatok nyilvánvalóak: a finanszírozás hiányosságai, a szakértelem hiánya, a társadalom előre nem látható működési zavaraiából eredő üzemzavarok, terrorfenyegetettség stb.

A radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek biztonságos kezelése – a keletkezéstől a végleges elhelyezésig tartó valamennyi fázisban – olyan nemzeti keretet igényel, amely garantálja a politikai kötelezettségvállalást, egyértelműen megállapítja a hatásköröket, és biztosítja, hogy a megfelelő tudományos, műszaki és pénzügyi források szükség esetén rendelkezésre álljanak. Tekintettel arra, hogy különösen érzékeny kérdéssről van szó, a

⁴ Az OECD-NEA radioaktív hulladékok kezelésével foglalkozó bizottsága: *Collective Statement on Moving Forward to Geological Disposal of Radioactive Waste*, ISBN 978-92-64-99057-9.

⁵ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Hatodik helyzetjelentés a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek kezeléséről az Európai Unióban, COM(2008) 542 végleges és SEC(2008) 2416.

lakosság tájékoztatását és a döntéshozatali folyamatban történő részvételét szintén biztosítani kell.

A javaslat általános célja ezért egy olyan, a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozó európai uniós jogi keretrendszer létrehozása, amely szerves részét képezi az atomenergia villamosenergia-termelésre, illetve az ionizáló sugárzás gyógyászati, ipari, mezőgazdasági, kutatási és oktatási célra történő biztonságos alkalmazásának.

Az általános politikai cél elérése érdekében az alábbiakra van szükség:

- biztosítani kell a munkavállalók és a lakosság ionizáló sugárzásokból eredő veszélyekkel szembeni védelmét jelenleg, a jövőben és a nemzeti határokon túl is;
- a radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek kezelésével kapcsolatban a legmagasabb szintű biztonsági előírásokat kell végrehajtani;
- el kell kerülni, hogy indokolatlan terhek háruljanak a jövő nemzedékeire;
- folyamatos politikai kötelezettségvállalás szükséges a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok hosszú távú kezelésével kapcsolatban;
- biztosítani kell a politikai döntések egyértelmű rendelkezések formájában történő érvényesülését a radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek keletkezésétől a végleges elhelyezésig tartó folyamat valamennyi szakaszára vonatkozóan;
- meg kell valósítani és fenn kell tartani a kezelési rendszer lépésről lépésre történő döntéshozatalon és társadalmi elfogadáson alapuló folyamatos fejlesztését;
- a „szennyező fizet” alapelvvel összhangban biztosítani kell az átláthatóan kezelt megfelelő pénzügyi források igény szerinti rendelkezésre állását.

1.2. A radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek kezelését befolyásoló meglévő jogi eszközök, szubszidiaritás

A békés célú nukleáris tevékenységekből származó kiégett fűtőelemekre és radioaktív hulladékokra vonatkozó közösségi hatásköröket az Euratom-Szerződés állapítja meg. Az Euratom-Szerződés 2. cikkének b) pontja arról rendelkezik, hogy a lakosság és a munkavállalók egészségének védelme érdekében egységes biztonsági előírásokat kell megállapítani. A 30. cikk meghatározza, hogy a Közösségen belül alapvető előírásokat kell megállapítani a lakosság és a munkavállalók egészségének az ionizáló sugárzásból eredő kockázatokkal szembeni védelmére vonatkozóan, a 37. cikk pedig előírja a tagállamok számára, hogy valamennyi, a radioaktív hulladék-ártalmatlanítási tervre vonatkozó általános adatot a Bizottság rendelkezésére bocsássonak.

Ahogy azt az Európai Unió Bírósága ítélezési gyakorlatában elismerte, a Szerződésnek az egészségvédelemre és a biztonságra vonatkozó 3. fejezetében foglalt rendelkezések koherens eszként jelentős hatásköröket ruháznak a Bizottságra a lakosság és a környezet nukleáris szennyezésből eredő kockázatokkal szembeni védelme érdekében.⁶ A Bíróság által a C-29/99. sz. ügyben hozott, mérföldkövet jelentő ítélet alapján az elsődlegesen a lakosság és a munkavállalók egészségének az ionizáló sugárzásból eredő kockázatokkal szembeni védelmére irányuló, meglévő alapvető biztonsági előírások az Euratom-Szerződés értelmében

⁶ C-187/87 (EBHT 1988., 5013. o.) és C-29/99 (EBHT 2002., I-11221. o.).

„kiegészülhetnek” a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek biztonságos kezelésére vonatkozó biztonsági követelményekkel.

A kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésének kérdése egyértelműen olyan terület, ahol a nemzeti jogszabályok mellett – a határokon átvéelő biztonsági szempontokat figyelembe véve – uniós szintű jogszabályok is szükségesek. A belső piac ugyanakkor megköveteli, hogy a Bizottság a verseny torzításának elkerülése érdekében egyenlő versenyfeltételeket biztosítson.

A jelenlegi európai jogszabályok azonban nem terjednek ki a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatos valamennyi tevékenységre és létesítményre. Nem érintik a nemzeti politikákat és azok végrehajtását, a lakosság tájékoztatását, illetve a döntéshozatali folyamatban való részvételét sem.

A nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági közösségi keretrendszerének létrehozásáról szóló, nemrég elfogadott tanácsi irányelv (a nukleáris biztonságról szóló irányelv)⁷ hatálya csak az olyan, kiégett fűtőelemek, illetve radioaktív hulladék tárolására szolgáló létesítményekre terjed ki, amelyek ugyanazon a telephelyen találhatók, és amelyek a nukleáris létesítményekhez közvetlenül kapcsolódó létesítmények. Az irányelv ugyanakkor megállapítja, hogy a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladék biztonságos kezeléséről is gondoskodni kell, többek között tároló és végleges elhelyezésre szolgáló létesítményekben. A kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozó javasolt irányelv megalkotása ezért ésszerű lépés a nukleáris biztonságról szóló irányelv elfogadását követően.

A kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladék kezelésére vonatkozóan egyéb uniós jogi eszközök is rendelkezésre állnak, ilyenek például a radiológiai veszélyhelyzet esetén történő gyors információcserére,⁸ a használaton kívüli sugárforrásokat is ideértve a nagy aktivitású zárt radioaktív sugárforrások és a gazdátlan sugárforrások ellenőrzésére,⁹ (a radioaktivitással kapcsolatos szempontokat nem érintve) az ásványi nyersanyag-kitermelő iparban keletkező hulladék kezelésére¹⁰ és a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállításának felügyeletére és ellenőrzésére^{11,12} vonatkozó közösségi szabályozások. Létezik továbbá egy, a nukleáris létesítmények leszerelésére, illetve a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére szolgáló pénzügyi források kezeléséről szóló bizottsági ajánlás.¹³

Vannak olyan nemzetközi szintű biztonsági előírások, amelyeket a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) más szervezetekkel együttműködésben dolgozott ki, és amelyek jogilag nem kötelező érvényűek, a nemzeti jogba történő átültetésük pedig önkéntes jellegű. Az Európai Unió valamennyi tagállama tagja a Nemzetközi Atomenergia-ügynökségnek, és részt vesz ezeknek az előírásoknak az elfogadásában.

Ezen a területen a NAÜ égisze alatt megkötött, a kiégett fűtőelemek kezelésének biztonságáról és a radioaktív hulladékok kezelésének biztonságáról szóló közös egyezmény a legjelentősebb nemzetközi megállapodás. A nem teljesítést azonban nem szankcionálják. Ezért bár (Málta kivételével) valamennyi uniós tagállam és az Európai Atomenergia-közösség

⁷ A Tanács 2009/71/Euratom irányelve, HL L 172., 2009.7.2., 18–22. o.

⁸ HL L 371., 1987.12.30., 76. o.

⁹ HL L 346., 2003.12.31., 57. o.

¹⁰ HL L 102., 2006.4.11., 15. o.

¹¹ HL L 337., 2006.12.5., 21. o.

¹² HL L 338., 2008.12.17., 69. o.

¹³ HL L 330., 2006.11.28., 31. o.

is aláírta a megállapodást, a közös egyezményben, illetve a NAÜ kapcsolódó biztonsági előírásaiban megállapított, nemzetközileg elfogadott alapelvek és követelmények mégsem tudnak egységes, uniós szintű megközelítést garantálni.

A kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozó nemzetközileg elfogadott alapelvek és követelmények végrehajtásának biztosítása érdekében az irányelvjavaslat azokat jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá teszi, a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatos nemzeti programok alkalmazási körére, tartalmára, illetve felülvizsgálatára vonatkozóan pedig egyedi követelményeket határoz meg.

Az alapvető megközelítés hasonló ahhoz, amelyet a nukleáris biztonságról szóló irányelv esetében alkalmaztak, azaz a megközelítés alapját a nemzeti szabályozó hatóságok hatásköre, illetve a NAÜ biztonsági előírásainak és a közös egyezménynek a nemzetközileg elfogadott alapelvei és követelményei képezik, és ilyen módon minimálisra csökkentik a tagállamok hatóságaira háruló további terheket.

A javasolt irányelv a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatban a lehető legmagasabb szintű biztonsági előírásokat valósítja meg átfogó módon, és így modellként és referenciaként szolgálhat más régiók és országok számára. Biztosítja továbbá, hogy a radioaktív hulladékok indokolatlan késedelem nélkül végleges elhelyezésre kerüljenek.

2. KONZULTÁCIÓ AZ ÉRDEKELTEKKEL, HATÁSVIZSGÁLAT

A Bizottság a felülvizsgált javaslat előkészítésekor a Tanács felhívására széles körben folytatott konzultációkat különböző uniós kezdeményezések útján.¹⁴

A konzultációk során – a különböző európai intézményekkel, civil szervezetekkel és egyéb partnerekkel egyetemben – a Bizottság kormányokkal, nemzeti szabályozó hatóságokkal, radioaktív hulladékot kezelő szervezetekkel, radioaktív hulladékot előállító létesítményekkel, illetve egyéb tagállami szervezetekkel vette fel a kapcsolatot. Figyelembe vették az Európai Nukleáris Biztonsági Szabályozó Hatóságok Csoportjának (European Nuclear Safety Regulators Group, ENSREG) részletes észrevételeit is. Ezek az észrevételek az ENSREG egyedi hatáskörét tekintve kulcsfontosságúak voltak, ez a szervezet ugyanis a nukleáris programokkal rendelkező és az ilyennel nem rendelkező tagállamok nemzeti nukleáris szabályozó és biztonsági hatóságait képviseli.

A különféle lakossági konzultációk révén a társadalmi vonatkozásoknak is különös figyelmet szenteltek, és sor került külön Eurobarométer felmérésekre¹⁵ és egy nyilvános konzultációra¹⁶ is. Az atomenergia alkalmazásának folytatása miatt a radioaktív hulladékok ügye rendkívül aggasztja az uniós polgárokat. Többségük ráadásul uniós szintű jogi szabályozást részesít előnyben.

Egy alapos hatáselemzés azzal az eredménnyel zárult, hogy a kötelező érvényű uniós szabályozás hiánya a legfontosabb döntések elhalasztásához vezethet, ami adott esetben

¹⁴ A nukleáris biztonságról és a kiégett fűtőelemek és radioaktív hulladékok biztonságos kezeléséről szóló, 2004. júniusi tanácsi következtetések, 10823/04.

¹⁵ 297. sz. Eurobarométer Különjelentés (2008), 324. sz. Eurobarométer Különjelentés (2010).

¹⁶ http://ec.europa.eu/energy/nuclear/consultations/2010_05_31_fuel_waste_en.htm

kedvezőtlen környezeti, gazdasági és társadalmi hatásokat eredményezhet, ideértve a jövő nemzedékekre háruló indokolatlan terheket és a villamosenergia-piaci verseny esetleges torzulását is.

Ezzel ellentétben egy kötelező érvényű uniós szabályozással hosszú távon az egész Unióban egységesen magas szintet lehet megteremteni a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésének a biztonságát illetően, anélkül, hogy ez indokolatlan terheket róna a jövő nemzedékeire és anélkül, hogy ez utóbbiakat szükségleteik kielégítésével kapcsolatban megalkuvásra kényszerítené.

3. A JAVASLAT JOGI ELEMEI

Az irányelv célja – amint az az **1. cikkben** is szerepel – egy közösségi keretrendszer létrehozása a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok felelősségteljes kezelése céljából, amely biztosítja, hogy a tagállamok a magas szintű nukleáris biztonságra vonatkozóan megfelelő nemzeti előírásokat alkalmazzanak, továbbá tájékoztatják a lakosságot, és támogatják annak részvételét.

Az irányelv hatálya (**2. cikk**) a békés célra használt kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésének a keletkezéstől a végleges elhelyezésig tartó valamennyi szakaszára kiterjed, nem vonatkozik azonban a különleges típusú hulladékok, mint például az olyan engedélyezett kibocsátások és az ásványinyersanyag-kitermelő iparban keletkező olyan hulladékok kezelésére, amelyek radioaktívak lehetnek, mivel ezeket a hatályos európai jogszabályok már szabályozzák.^{17,18}

Különös figyelmet fordítottak arra, hogy az irányelv összhangban legyen a meglévő európai jogszabályokkal, amikor a NAÜ biztonsági előírásaiban és a közös egyezményben megállapított, nemzetközileg elfogadott alapelveket és követelményeket az Európai Unióban jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá tették. Így a **3. cikkben** szereplő fogalommeghatározások teljes mértékben összhangban vannak mind a hatályos európai jogszabályok, mind a NAÜ biztonsági glosszáriumának (közös egyezmény)¹⁹ fogalommeghatározásaival.

A kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos és fenntartható kezelésének általános alapelveit a **4. cikkben** határozták meg.

Szintén különös figyelmet fordítottak arra, hogy az irányelvjavaslat a nukleáris biztonságról szóló irányelvvel is összhangban legyen, hogy a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelését végző valamennyi létesítmény ugyanazon a biztonsági szinten működjön. Ezért az irányelvjavaslat és a nukleáris biztonságról szóló irányelv szerkezeti felépítése, különösen az 5–7., 9., 12. és 16–18. pontjai hasonlóak.

Az általános alapelvek alkalmazásával kapcsolatos kötelezettségek az alábbiakat foglalják magukban:

¹⁷ HL L 159., 1996.6.29., 1. o.

¹⁸ HL L 102., 2006.4.11., 15. o.

¹⁹ <http://www-ns.iaea.org/standards/safety-glossary.htm>

- a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok hosszú távú kezelésére vonatkozó nemzeti rendszer (**5. cikk**);
- a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezelése területén hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóság (**6. cikk**);
- a biztonságért elsősorban az engedély jogosultjai felelősek (**7. cikk**);
- oktatás és képzés a szükséges szakértelem és szakmai képességek elsajátításának biztosítására (**9. cikk**);
- átláthatóság a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozó döntéshozatalban (**12. cikk**).

A radioaktív hulladékok kezelésének sajátosságai miatt egyedi kötelezettségeket is be kell vezetni:

- a **8. cikk** a biztonság megközelítését határozza meg, ideértve a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatos létesítmények és tevékenységek biztonsági elemzésére, valamint az azt alátámasztó biztonsági értékelésre vonatkozó követelményeket;
- a **10. cikk** megállapítja, hogy a „szennyező fizet” alapelvvel összhangban biztosítani kell, hogy a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezeléséhez a kellő pénzügyi források szükség esetén rendelkezésre álljanak;
- a **11. cikk** a biztonság megfelelő szintjének biztosítására törekszik.

Az irányelv a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozó nemzeti programokkal kapcsolatban olyan feltételes követelményeket is tartalmaz, amelyek a célok megvalósításához és a követelmények betartásához szükségesek:

- a **13. cikk** a nemzeti programokra vonatkozó alapvető követelményeket ismerteti;
- a **14. cikk** a nemzeti program tartalmát írja le;
- a **15. cikk** előírja, hogy a nemzeti programokat a Bizottságnak be kell jelenteni.

A záró rendelkezéseket az alábbi cikkek tartalmazzák:

- A **16. cikk** a nukleáris biztonságról szóló irányelvben szereplő jelentéstételi rendszerrel összhangban lévő jelentételi kötelezettségeket állapít meg. A tagállamoknak a közös egyezményben meghatározott jelentéstételi ciklusnak megfelelően jelentést kell benyújtaniuk a Bizottsághoz az irányelvjavaslat végrehajtásáról. A Bizottság a tagállamok jelentései alapján jelentést nyújt a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az elért eredményekről. A tagállamok a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozó, magas szintű elvárások teljesítése érdekében nemzeti rendszerükre és nemzeti programjaikra vonatkozóan nemzetközi szakértői értékelést kérnek. Valamennyi szakértői értékelés eredményét jelenteni kell a tagállamoknak és a Bizottságnak.
- A **17. cikk** meghatározza az irányelvjavaslat nemzeti jogszabályokba történő átültetésével kapcsolatos követelményeket.

- A **18. és 19. cikk** az irányelvjavaslat hatálybalépésének időpontját és a címzetteket határozza meg.

4. KÖLTSÉGVETÉSI VONZATOK

A javaslatnak nincsenek az uniós költségvetést érintő vonzatai.

Javaslat:

A TANÁCS IRÁNYELVE

a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezeléséről

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 31. és 32. cikkére,

tekintettel a Bizottság javaslatára, amelyet az a Tudományos és Műszaki Bizottság által a tagállamok tudományos szakértői közül kijelölt személyek csoportjának véleményét követően és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően dolgozott ki,²⁰

tekintettel az Európai Parlament véleményére,²¹

mivel:

- (1) A Szerződés 2. cikkének b) pontja a munkavállalók és a lakosság egészségének védelme érdekében egységes alapvető biztonsági előírások kidolgozásáról rendelkezik.
- (2) A Szerződés 30. cikke kimondja, hogy a Közösségen belül alapvető előírásokat kell megállapítani a lakosság és a munkavállalók egészségének az ionizáló sugárzásból eredő veszélyekkel szembeni védelmére vonatkozóan.
- (3) A Szerződés 37. cikke előírja a tagállamok számára, hogy mindennemű radioaktív hulladék-ártalmatlanítási tervre vonatkozóan az általános adatokat a Bizottság rendelkezésére kell bocsátani.
- (4) A munkavállalók és a lakosság egészségének az ionizáló sugárzásból származó veszélyekkel szembeni védelmét szolgáló alapvető biztonsági előírások megállapításáról szóló, 1996. május 13-i 96/29/Euratom tanácsi irányelv²² minden olyan tevékenységre vonatkozik, amely mesterséges vagy – amennyiben természetes radionuklidok feldolgozására kerül(t) sor radioaktív, hasadó vagy hasadóanyagot termelő tulajdonságaik miatt – természetes sugárforrásból eredő ionizáló sugárzás kockázatával jár. Az irányelv hatálya az ilyen tevékenységekből származó anyagok engedélyezett kibocsátására is kiterjed. Az irányelv rendelkezéseit különös jogszabályok egészítik ki.

²⁰

²¹

²²

HL L 159., 1996.6.29., 1. o.

- (5) Ahogy azt az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: a Bíróság) ítélezési gyakorlatában elismerte, a Szerződésnek az egészségvédelemre és biztonságra vonatkozó 3. fejezetében foglalt rendelkezések koherens egészként jelentős hatásköröket ruháznak a Bizottságra a lakosság és a környezet nukleáris szennyezésből eredő kockázatokkal szembeni védelme érdekében ²³.
- (6) A radiológiai veszélyhelyzet esetén történő gyors információcserére vonatkozó közösségi szabályozásról szóló, 1987. december 14-i 87/600/Euratom tanácsi határozat²⁴ határozza meg a tagállamok által radiológiai veszélyhelyzet esetén a lakosság védelme érdekében alkalmazandó értesítési és tájékoztatási keretet. A lakosságnak a radiológiai veszélyhelyzet esetén alkalmazandó egészségvédelmi intézkedésekről és a védekezés során irányadó magatartási szabályokról történő tájékoztatásáról szóló, 1989. november 27-i 89/618/Euratom tanácsi irányelv²⁵ kötelezettségeket határoz meg a tagállamok számára a lakosság radiológiai veszélyhelyzet esetén történő tájékoztatásával kapcsolatban.
- (7) A Tanács 2003. december 22-i 2003/122/Euratom irányelve²⁶ a nagy aktivitású zárt radioaktív sugárforrások és a gazdátlan sugárforrások ellenőrzéséről rendelkezik, ideértve a használaton kívüli sugárforrásokat is.
- (8) Az ásványinyersanyag-kitermelő iparban keletkező hulladék kezeléséről és a 2004/35/EK irányelv módosításáról szóló, 2006. március 15-i 2006/21/EK európai parlamenti és a tanácsi irányelv²⁷ az ásványinyersanyag-kitermelő iparból származó, adott esetben radioaktív hulladék kezelésére vonatkozik, de az irányelv hatálya nem terjed ki a radioaktivitásból eredő sajátosságokra, amennyiben azok az Euratom-Szerződés hatálya alá tartoznak.
- (9) A Tanács 2006. november 20-i 2006/117/Euratom irányelve²⁸ létrehozza a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek határokon átnyúló szállításának felügyeleti és ellenőrzési rendszerét. Az irányelv a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek harmadik országokba való kivitelére alkalmazandó kritériumokról szóló, 2008. december 4-i 2008/956/Euratom bizottsági ajánlással²⁹ egészült ki.
- (10) A nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági közösségi keretrendszerének létrehozásáról szóló, 2009. június 25-i 2009/71/Euratom tanácsi irányelv³⁰ arra kötelezi a tagállamokat, hogy a nukleáris biztonságra vonatkozóan hozzanak létre és tartsanak fenn nemzeti rendszert. Noha az irányelv elsősorban a nukleáris létesítmények nukleáris biztonságával foglalkozik, megállapítja azt is, hogy a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezeléséről is fontos gondoskodni, többek között a tároló és a végleges elhelyezésre szolgáló létesítményekben. A 2009/71/Euratom irányelv hatálya azonban nem terjed ki a kiégett fűtőelemek és a

²³ C-187/87 (EBHT 1988., 5013. o.) és C-29/99 (EBHT 2002., I-11221. o.).

²⁴ HL L 371., 1987.12.30., 76. o.

²⁵ HL L 357., 1989.12.7., 31. o.

²⁶ HL L 346., 2003.12.31., 57. o.

²⁷ HL L 102., 2006.4.11., 15. o.

²⁸ HL L 337., 2006.12.5., 21. o.

²⁹ HL L 338., 2008.12.17., 69. o.

³⁰ HL L 172., 2009.7.2., 18. o.

radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatos valamennyi létesítményre és szempontra.

- (11) A 97/11/EK irányelvvel, a 2003/35/EK irányelvvel és a 2009/31/EK irányelvvel módosított, az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 85/337/EGK irányelv³¹ annyiban vonatkozik a kiégett fűtőelemek kezelésére és a radioaktív hulladék kezelésére szolgáló létesítményekre, amennyiben azok az irányelv I. mellékletének hatálya alá tartoznak.
- (12) A bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2001. június 27-i 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv³² megállapítja, hogy környezeti vizsgálatot kell végezni valamennyi olyan tervvel és programmal kapcsolatban, amelyet bizonyos ágazatokat érint, és amely a 85/337/EGK irányelv I. és II. mellékletében felsorolt projektek jövőbeli engedélyének kereteit határozza meg.
- (13) A környezeti információkhoz való nyilvános hozzáférésről szóló, 2003. január 28-i 2003/4/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv³³ a „környezeti információ” fogalommeghatározásában utal a radioaktív hulladékokra.
- (14) A környezettel kapcsolatos egyes tervek és programok kidolgozásánál a nyilvánosság részvételéről szóló, 2003. május 26-i 2003/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv³⁴ a 2001/42/EK irányelvben említett tervekre és programokra vonatkozik.
- (15) A nukleáris létesítmények leszerelésére, illetve a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére szolgáló pénzügyi források kezeléséről szóló 2006. október 24-i bizottsági ajánlás³⁵ a megfelelő pénzügyi források biztosítására, a pénzügyi biztonságukra és az átláthatóságra összpontosít annak biztosítása érdekében, hogy az alapokat kizárólag arra a célra használják fel, amelyre azokat létrehozták.
- (16) A hatályos közösségi jogszabályok nem állapítanak meg egyedi szabályokat a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos és fenntartható kezelésére, a keletkezésüktől a végleges elhelyezésig tartó valamennyi szakaszra vonatkozóan.
- (17) A NAÜ égisze alatt megkötött, a kiégett fűtőelemek kezelésének biztonságáról és a radioaktív hulladékok kezelésének biztonságáról szóló közös egyezmény (a továbbiakban: „közös egyezmény”),³⁶ amelyhez az Európai Atomenergia-közösség és csaknem valamennyi tagállam csatlakozott, a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatban – a nemzeti intézkedések és nemzetközi együttműködés elősegítése révén – a magas szintű biztonság megteremtését és fenntartását tűzte ki célul.
- (18) A NAÜ 2006-ban korszerűsítette teljes normagyűjteményét, és közzétette a biztonsági alapelveket,³⁷ amelyeket az Európai Atomenergia-közösség, az OECD/NEA és más

³¹ HL L 175., 1985.7.5., 40. o.

³² HL L 197., 2001.7.21., 30.o.

³³ HL L 41., 2003.2.14., 26. o.

³⁴ HL L 156., 2003.6.25., 17. o.

³⁵ HL L 330., 2006.11.28., 31. o.

³⁶ INFCIRC/546., 1997. december 24.

³⁷ Biztonsági alapelvek, alapvető biztonsági elvek SF-1, NAÜ, Bécs, 2006.

nemzetközi szervezetek együttesen támogattak. A közös támogató szervezetek véleménye szerint a biztonsági alapelvek alkalmazása megkönnyíti a nemzetközi biztonsági előírások betartását, és nagyobb összhangot teremt az egyes tagállamok által alkalmazott intézkedések között. Ezért ajánlatos lenne, ha valamennyi tagállam támogatná ezeket az alapelveket, és ösztönözné alkalmazásukat. Ezeket az alapelveket a NAÜ-nek valamennyi tevékenységére, a tagállamoknak pedig a NAÜ által támogatott minden tevékenységre kötelezően alkalmaznia kell. A tagállamok, illetve a támogató szervezetek az alapelveket tevékenységeik vonatkozásában saját belátásuk szerint alkalmazhatják.

- (19) A közös egyezmény ösztönző eszköznek minősül, mivel be nem tartása nem von maga után szankciókat. A NAÜ által az Európai Atomenergia-közösséggel, az OECD/NEA-val, illetve más nemzetközi szervezetekkel együttműködésben kidolgozott biztonsági előírások szintén nem kötelező érvényűek és nem kikényszeríthetők.
- (20) Egy uniós magas szintű csoport létrehozására vonatkozó, a nukleáris biztonságról, valamint a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezeléséről szóló, 2007. május 8-i következtetéseikben foglalt tanácsi felhívást követően a nukleáris biztonsággal és hulladékkezeléssel foglalkozó európai magas szintű csoport létrehozásáról szóló, 2007. július 17-i 2007/530/Euratom bizottsági határozattal³⁸ létrehozott Európai Nukleáris Biztonsági Szabályozó Hatóságok Csoportja (European Nuclear Safety Regulators Group, ENSREG), amelynek feladata a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésének területére vonatkozó közösségi célkitűzések eléréséhez való hozzájárulás.
- (21) Az ENSREG első következtetései és ajánlásai a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezeléséről szóló, 2008. december 16-i tanácsi állásfoglalásban kaptak helyet. Az ENSREG első jelentését³⁹ 2009 júliusában nyújtották be a Bizottsághoz, és szeptemberben továbbították az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz. Ez a jelentés a 2009. november 10-i tanácsi következtetésekre⁴⁰ került bele, amelyben a Tanács felkéri továbbá a Bizottságot, hogy teljes mértékben aknázza ki az ENSREG szakértelmét a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezelésének területén bevezetendő, kötelező érvényű jogi eszközökre irányuló javaslatok esetében.
- (22) Az Európai Parlament a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozó összehangolt előírások kidolgozására szólított fel,⁴¹ és felkérte a Bizottságot, hogy a vonatkozó jogalkotási javaslattervezeteit vizsgálja felül, és a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozóan nyújtson be új irányelvjavaslatot.⁴²
- (23) Az Unióban és világszerte is egyre inkább elismerik, hogy az atomenergiát felelősségteljesen kell felhasználni, ideértve különösen a nukleáris biztonságot és védelmet. Ebben a vonatkozásban az atomenergia biztonságos, optimális és

³⁸ HL L 195., 2007.7.17., 44. o.

³⁹ Az Európai Nukleáris Biztonsági Szabályozó Hatóságok Csoportjának jelentése, 2009. július.

⁴⁰ Az Európai Nukleáris Biztonsági Szabályozó Hatóságok Csoportjának jelentésével kapcsolatos tanácsi következtetések, 2009. november 10.

⁴¹ Az Európai Parlament 2007. május 10-i állásfoglalása az „Euratom-értékelés – Az európai nukleáris politika 50 éve” tárgyában.

⁴² Jelentés az „Euratom-értékelés – Az európai nukleáris politika 50 éve” tárgyában, A6-0129/2007.

fenntartható alkalmazásának biztosítása érdekében foglalkozni kell a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésének kérdésével.

- (24) Miközben a tagállamok teljes mértékben maguk határozzák meg, hogy energiaigényüket milyen típusú energiaforrások hasznosítása útján fedezik, radioaktív hulladék minden tagállamban keletkezik, függetlenül attól, hogy az adott tagállam rendelkezik-e atomreaktorral vagy sem. Radioaktív hulladék főként a nukleáris üzemanyagciklussal összefüggő tevékenységek, például az atomerőművek üzemeltetése, illetve a kiégett fűtőelemek újrafeldolgozása során keletkezik, de radioaktív izotópok gyógyászati, kutatási és ipari alkalmazása során és más tevékenységekkel kapcsolatban is létrejön.
- (25) Az atomreaktorok működése során kiégett fűtőelemek is keletkeznek. A tagállamok maguk határozzák meg a kiégett fűtőelem-ciklusra vonatkozó stratégiájukat, és a kiégett fűtőelemeket tekinthetik értékes, újra feldolgozható erőforrásnak, de azokat hulladéknak is minősíthetik, és dönthetnek a végleges elhelyezésükről. Bármelyik megoldást választják is a tagállamok, az újrafeldolgozás során szétválasztott, nagy aktivitású hulladékok, illetve a kiégett fűtőelemek hulladékként történő végleges elhelyezésének kérdését meg kell vizsgálni.
- (26) A kiégett fűtőelemek kezelésére ugyanazokat a biztonsági célkitűzéseket kell alkalmazni, mint amelyek a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkoznak. Ezt felismerve a közös egyezmény és a NAÜ biztonsági előírásai ugyanazokat a kötelezettségeket határozzák meg a kiégett fűtőelemek, illetve a radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére.
- (27) A radioaktív hulladékot – ideértve a hulladéknak minősülő kiégett fűtőelemeket is – területileg hosszú távon el kell különíteni, és el kell szigetelni a lakosságtól és az élővilágtól. A hulladék különleges jellegéből (radionuklid-tartalmából) adódóan a lakosság és a környezet ionizáló sugárzásból származó veszélyekkel szembeni védelmének biztosítása érdekében intézkedéseket kell hozni, ideértve a kezelés végpontját jelentő, megfelelő létesítményekben történő végleges elhelyezést is. A radioaktív hulladékok tárolása – ideértve a hosszú távú tárolást is – csak köztes megoldást jelent, azonban nem lehet a végleges elhelyezés alternatívája.
- (28) Ezeket az intézkedéseket olyan nemzeti osztályozási rendszerekkel kell alátámasztani, amelyek maradéktalanul figyelembe veszik a radioaktív hulladékok egyes típusait és azok sajátos tulajdonságait. A különböző hulladékosztályokba való besorolás pontos kritériumainak az adott tagállamban a hulladékok jellegéből, valamint a végleges elhelyezés kapcsán rendelkezésre álló vagy megfontolás alatt lévő lehetőségekből fakadóan fennálló sajátos körülményektől kell függniük.
- (29) A rövid felezési idejű, kis és közepes aktivitású hulladékokat jellemzően a felszínhez közeli létesítményekben helyezik el. 30 évnyi kutatás után műszaki szempontból széles körben elfogadott az az álláspont, hogy a nagy aktivitású hulladékok és hulladéknak minősülő kiégett fűtőelemek kezelésének végpontjaként a mélységi geológiai elhelyezés a legbiztonságosabb és legfenntarthatóbb megoldás. Ezért a végleges elhelyezésre kell törekedni.

- (30) Bár a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatos politikájáért minden tagállam maga felelős, ennek a politikának tiszteletben kell tartania a NAÜ megfelelő biztonsági alapelveit.⁴³ Minden tagállam etikai kötelessége, hogy a meglévő, illetve a nukleáris létesítmények leszerelésével kapcsolatosan várhatóan keletkező kiégett fűtőelemekkel és radioaktív hulladékokkal kapcsolatosan nem hárítson indokolatlan terheket a jövő nemzedékeire.
- (31) A kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok felelősségteljes kezelése érdekében valamennyi tagállamnak létre kell hoznia egy olyan nemzeti rendszert, amely a megfelelő jogalkotás, szabályozás és a hatásköröket egyértelműen megállapító szervezet révén biztosítja a politikai kötelezettségvállalást és a lépésről lépésre történő döntéshozatalt.
- (32) A tagállamoknak a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezelése iránti végső felelőssége olyan alapelv, amelyet a közös egyezmény is ismételten megerősített. Kíváncsú, hogy ennek az irányelvnek a rendelkezései megerősítsék a nemzeti felelősség említett elvét, valamint a nukleáris létesítmények nukleáris biztonságáért az illetékes nemzeti szabályozó hatóság felügyelete alatt az engedélyest terhelő elsődleges felelősség elvét, továbbá a hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóságok szerepét és függetlenségét.
- (33) Olyan nemzeti programot kell kidolgozni, amely biztosítja a politikai döntések egyértelmű rendelkezések formájában történő érvényesülését a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok keletkezésétől a végleges elhelyezésig tartó kezelésük valamennyi lépésének időben történő végrehajtására vonatkozóan. A programnak ki kell terjednie a radioaktív hulladékok kezelésével, előfeldolgozásával, feldolgozásával, kondicionálásával, tárolásával és végleges elhelyezésével kapcsolatos valamennyi tevékenységre. A nemzeti program lehet referenciadokumentum vagy dokumentumcsomag.
- (34) A kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésének különböző lépései között szoros kapcsolat áll fenn. Az egyes lépések során meghozott döntések hatással lehetnek a következő lépésre. A nemzeti programok kidolgozása során ezeket az összefüggéseket figyelembe kell venni.
- (35) Az átláthatóság fontos szerepet tölt be a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelése során. Ezt a lakosság hatékony tájékoztatásával és az érintett felek döntéshozatali folyamatban történő részvételi lehetőségének biztosításával kell megvalósítani.
- (36) A tagállamok közötti, illetve a nemzetközi szinten folytatott együttműködés – a szakértelemhez és technológiához való hozzáférés révén – megkönnyítheti és felgyorsíthatja a döntéshozatalt.
- (37) Néhány tagállam úgy ítéli meg, hogy a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére szolgáló létesítmények – többek között a végleges elhelyezésre szolgáló létesítmények – közös használata előnyös megoldást jelenthet, amennyiben az az érintett tagállamok közötti megállapodáson alapul.

⁴³ Biztonsági alapelvek, alapvető biztonsági elvek SF-1, NAÜ, Bécs, 2006.

- (38) A tagállamoknak ezen irányelv végrehajtásakor az egyes létesítményekkel, illetve tevékenységekkel kapcsolatosan olyan megközelítést kell alkalmazniuk, amely arányban áll azzal a kockázattal, amelyet az adott létesítmény, illetve tevékenység jelent (fokozatos megközelítés), és ezt a biztonsági elemzésben megfelelően alá kell támasztaniuk.
- (39) A biztonsági elemzés és a fokozatos megközelítés szolgál alapul a végleges elhelyezésre szolgáló létesítmény kialakításával, működtetésével és bezárásával kapcsolatban meghozott döntésekhez, és lehetővé teszi azoknak a bizonytalan területeknek a meghatározását, amelyekre összpontosítani kell annak érdekében, hogy a végleges elhelyezésre szolgáló rendszer biztonságát befolyásoló szempontokat – ideértve a természetes (geológiai) és a mesterséges gáttal és az ezek viselkedésének várható időbeli alakulásával kapcsolatos szempontokat is – jobban meg lehessen ismerni. A biztonsági elemzésnek tartalmaznia kell a biztonsági értékelés megállapításait és a biztonsági értékelés szilárdságával és megbízhatóságával kapcsolatos információkat, valamint az abban foglalt feltevéseket. Az elemzésben ezért fel kell tüntetni a kiegészítő fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére szolgáló létesítmények, illetve a hulladékok kezelésével összefüggő tevékenységek biztonságát alátámasztó érveket és bizonyítékokat.
- (40) Elismerve, hogy a nemzeti rendszerben figyelembe kell venni a kiegészítő fűtőelemekkel és radioaktív hulladékokkal kapcsolatos valamennyi kockázatot, ez az irányelv nem érinti azokat a nem radiológiai kockázatokat, amelyek az Európai Unió működéséről szóló szerződés hatálya alá tartoznak.
- (41) A kiegészítő fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatos szakértelem és képességek megőrzésének és továbbfejlesztésének – a magas szintű biztonság megteremtése egyik lényeges elemeként – a korábbi üzemeltetési tapasztalatokból, a tudományos kutatásból és műszaki fejlődésből, illetve a valamennyi résztvevő közötti műszaki együttműködésből levont tanulságok együttesén kell alapulnia.
- (42) A nemzeti programoknak a szakértelem fejlesztése, tapasztalatcserek megvalósítása, illetve a magas színvonal biztosítása érdekében elvégzett szakértői értékelése kitűnő eszköz lehet az Európai Unióban a kiegészítő fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelése iránti bizalom megteremtésében.

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYELVET:

1. cikk

Az irányelv tárgya és célkitűzései

- (1) Ez az irányelv közösségi keretrendszert hoz létre a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok felelősségteljes kezelésének a biztosítására.
- (2) Az irányelv biztosítja, hogy a tagállamok a lakosság és a munkavállalók ionizáló sugárzásból eredő veszélyekkel szembeni védelme érdekében a magas szintű nukleáris biztonságra vonatkozóan megfelelő nemzeti előírásokat alkalmazzanak a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével összefüggésben.
- (3) Az irányelv támogatja és ösztönzi a lakosság tájékoztatását és részvételét a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelése vonatkozásában.
- (4) Ez az irányelv a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságával kapcsolatban és a 96/29/Euratom irányelv sérelme nélkül a Szerződés 30. cikkében említett alapvető előírásokat egészíti ki.

2. cikk

Hatály

- (1) Ez az irányelv a következőkre alkalmazandó:
 - a) a kiégett fűtőelemek kezelésének valamennyi szakaszára, amennyiben a kiégett fűtőelemek békés célú atomreaktorok működése során keletkeznek, illetve azokat békés célú tevékenységek keretében kezelik;
 - b) a radioaktív hulladékok kezelésének a keletkezéstől a végleges elhelyezésig tartó valamennyi szakaszára, amennyiben a radioaktív hulladékok békés célú tevékenységek során keletkeznek, illetve azokat békés célú tevékenységek keretében kezelik;
- (2) Ezen irányelv hatálya nem terjed ki a nyersanyag-kitermelő iparágakból származó olyan hulladékokra, amelyek radioaktívak lehetnek, és amelyek a 2006/21/EK irányelv hatálya alá tartoznak.
- (3) Ez az irányelv nem alkalmazandó az engedélyezett kibocsátásokra.

3. cikk

Fogalommeghatározások

Ezen irányelv alkalmazásában a következő fogalommeghatározások érvényesek:

1. „bezárás”: a kiégett fűtőelemek vagy radioaktív hulladékok végleges elhelyezésre szolgáló létesítményben történő elhelyezését követően valamely időpontban valamennyi tevékenység befejezése, ideértve a létesítmény hosszú távú

biztonságának megteremtéséhez szükséges végső műszaki, illetve egyéb munkálatokat is;

2. „hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóság”: valamely tagállamban a kiégett fűtőelemek vagy radioaktív hulladékok kezelésének biztonsága szabályozásának a területén kijelölt, a 6. cikkben említett hatóság vagy ilyen hatóságok rendszere;
3. „végleges elhelyezés”: a kiégett fűtőelemek vagy a radioaktív hulladékok engedélyezett létesítményben való elhelyezése a visszanyerés szándéka nélkül;
4. „engedély”: valamely tagállam joghatósága alatt kiadott, bármely olyan jogi dokumentum, amelynek a célja kiégett fűtőelemekkel, illetve radioaktív hulladékokkal kapcsolatos bármilyen tevékenység folytatása, illetve a kiégett fűtőelemek kezelésére vagy radioaktív hulladékok kezelésére szolgáló telephely kiválasztására, a létesítmények tervezésére, építésére, üzembe helyezésére, üzemeltetésére, leszerelésére vagy bezárására vonatkozó felelősség átruházása;
5. „engedélyes”: kiégett fűtőelemekkel, illetve radioaktív hulladékokkal kapcsolatos bármely, az engedélyben meghatározott tevékenység, illetve létesítmény vonatkozásában általános felelősséggel bíró jogi vagy természetes személy;
6. „radioaktív hulladék”: olyan gáz, folyékony vagy szilárd halmazállapotú radioaktív anyag, amelynek további felhasználását a tagállam, illetve olyan természetes vagy jogi személy, akinek vagy amelynek a döntését a tagállam elfogadja, nem tervezi, és amelynek radioaktív hulladékként való ellenőrzését valamely hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóság végzi a tagállam jogszabályi és szabályozási keretei szerint;
7. a radioaktív hulladék „kezelése”: a radioaktív hulladék kezelésével, előfeldolgozásával, feldolgozásával, kondicionálásával, tárolásával és végső elhelyezésével kapcsolatos valamennyi tevékenység, a külső szállítást kivéve;
8. „radioaktív hulladék kezelésére szolgáló létesítmény”: bármely olyan létesítmény, amelynek elsődleges célja a radioaktív hulladék kezelése;
9. „újrafeldolgozás”: olyan folyamat vagy tevékenység, amelynek célja kiégett fűtőelemekből további hasznosítás céljából hasadóanyagok vagy hasadóanyagot termelő anyagok kivonása;
10. „kiégett fűtőelem”: olyan nukleáris üzemanyag, amelyet már besugároztak, és a reaktormagból véglegesen eltávolítottak; a kiégett fűtőelemet vagy újrafeldolgozásra felhasználható forrásnak kell tekinteni, vagy – amennyiben az radioaktív hulladéknak minősül – további felhasználásra nem szánt anyagként végleges elhelyezéséről kell rendelkezni;
11. a kiégett fűtőelemek „kezelése”: a kiégett fűtőelemek feldolgozásával, tárolásával, újrafeldolgozásával vagy végső elhelyezésével kapcsolatos valamennyi tevékenység, a külső szállítást kivéve;
12. „kiégett fűtőelemek kezelésére szolgáló létesítmény”: bármely olyan létesítmény, amelynek elsődleges célja kiégett fűtőelemek kezelése;

13. „tárolás”: kiégett fűtőelemek vagy radioaktív hulladékok későbbi visszanyerés céljából engedélyezett létesítményben történő raktározása.

4. cikk

Általános alapelvek

- (1) A tagállamok a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozóan nemzeti politikákat dolgoznak ki és tartanak fenn. A tagállamokban keletkező kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatban a végső felelősség a tagállamokat terheli.
- (2) A tagállamok biztosítják, hogy:
 - a) a radioaktív hulladékok keletkezését – a megfelelő tervezési, üzemeltetési és leszerelési eljárás, többek között a hagyományos anyagok újrafeldolgozása és újrahasznosítása révén – az aktivitás és a mennyiség tekintetében a lehető legalacsonyabb szinten tartják;
 - b) figyelembe veszik a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok keletkezésének és kezelésének valamennyi lépése közötti összefüggéseket;
 - c) a jövő nemzedékekre nem hárulnak indokolatlan terhek;
 - d) a kiégett fűtőelemeket és radioaktív hulladékokat hosszú távon is biztonságosan kezelik.
- (3) A radioaktív hulladékot abban a tagállamban helyezik el véglegesen, amelyikben az keletkezett, amennyiben nincs olyan értelmű megállapodás a tagállamok között, hogy más tagállamban lévő végleges elhelyezésre szolgáló létesítményt használnak.

5. cikk

Nemzeti rendszer

- (1) A tagállamok a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozóan olyan nemzeti jogalkotási, szabályozási és szervezeti rendszert (a továbbiakban: nemzeti rendszer) hoznak létre és tartanak fenn, amely megállapítja az illetékes állami szervek hatáskörét, és közöttük hosszú távú koordinációról rendelkezik. A nemzeti rendszer az alábbiakat tartalmazza:
 - a) a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozó szakpolitika végrehajtására irányuló nemzeti program;
 - b) a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezelésére vonatkozó nemzeti követelmények;
 - c) a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével összefüggő tevékenységek és létesítmények engedélyezési rendszere, ideértve a kiégett fűtőelemek vagy radioaktív hulladékok kezelését végző, engedéllyel nem rendelkező létesítmény üzemeltetésének a tilalmát is;
 - d) megfelelő intézményi ellenőrzési, rendszeres hatósági vizsgálati, dokumentációs és jelentéstételi rendszer;

- e) végrehajtási intézkedések, ideértve a tevékenység felfüggesztését és az engedély módosítását vagy visszavonását is;
 - f) a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésének különböző lépéseivel kapcsolatban álló szervek.
- (2) A tagállamok – az üzemeltetési tapasztalatok, a 8. cikkben említett biztonsági elemzésekből levont tanulságok, a technológiai fejlődés és a kutatás eredményeinek figyelembevételével – biztosítják a nemzeti rendszer fenntartását és szükség szerinti továbbfejlesztését.

6. cikk

Hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóság

- (1) A tagállamok a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelése terén hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóságot hoznak létre és tartanak fenn.
- (2) A tagállamok biztosítják, hogy a hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóság – a szabályozói feladatkörének ellátása során az illetéktelen befolyástól mentes, tényleges függetlenségének biztosítása érdekében – funkcionálisan elkülönüljön az atomenergia vagy a radioaktív anyagok támogatása vagy felhasználása terén (ideértve a villamosenergia-termelést és a radioizotópok alkalmazását is), illetve a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelése területén érdekelt bármely más szervtől vagy szervezettől.
- (3) A tagállamok biztosítják, hogy a hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóság rendelkezzen az 5. cikk (1) bekezdésében említett nemzeti rendszerrel és elsősorban a biztonsággal kapcsolatos kötelezettségeinek a teljesítéséhez szükséges hatáskörökkel, valamint emberi és pénzügyi erőforrásokkal.

7. cikk

Az engedélyesek

- (1) A tagállamok biztosítják, hogy a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésének biztonsága tekintetében az engedélyes rendelkezzen az elsődleges felelősséggel. Ez a felelősség nem ruházható át.
- (2) A tagállamok biztosítják, hogy a nemzeti rendszer írja elő a hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóság felügyelete alatt álló engedélyesek számára, hogy tevékenységeik és létesítményeik biztonságát szisztematikus és ellenőrizhető módon rendszeresen értékeljék és ellenőrizzék, valamint ésszerű mértékben folyamatosan javítsák.
- (3) A (2) bekezdésben említett értékeléseknek ki kell terjedniük annak ellenőrzésére is, hogy érvényben vannak-e a balesetek megelőzése és azok következményeinek enyhítése érdekében hozott intézkedések, ideértve olyan védelmi célú fizikai gátak és az engedélyes által alkalmazott adminisztratív eljárások ellenőrzését is, amelyek működésképtelensége esetén a munkavállalókat és a lakosságot jelentős mértékű ionizáló sugárzás érné.

- (4) A tagállamok biztosítják, hogy a nemzeti rendszer írja elő az engedélyesek számára, hogy olyan irányítási rendszereket hozzanak létre és tartsanak fenn, amelyek kiemelt kérdésként kezelik a biztonságot, és amelyeket a hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóság rendszeresen ellenőriz.
- (5) A tagállamok biztosítják, hogy a nemzeti rendszer írja elő az engedélyesek számára, hogy gondoskodjanak a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésének a biztonságával kapcsolatos, az (1)–(4) bekezdésben megállapított kötelezettségeik teljesítéséhez szükséges pénzügyi és emberi erőforrások meglétéről.

8. cikk

Biztonsági elemzés

- (1) A létesítmény vagy tevékenység engedélyezési kérelmének keretében biztonsági elemzést, illetve azt alátámasztó biztonsági értékelést kell készíteni. Az említett dokumentációt a létesítmény, illetve a tevékenység fejlesztése során – szükség esetén – aktualizálni kell. A biztonsági elemzés és a biztonsági értékelés terjedelmének és részletességének arányban kell állnia a tevékenység bonyolultságával és a létesítmény vagy a tevékenység által jelentett veszélyek nagyságrendjével.
- (2) A biztonsági elemzésnek és az azt alátámasztó biztonsági értékelésnek ki kell terjednie a létesítmény tervezésére, helyének kiválasztására, megépítésére, működtetésére és leszerelésére, illetve a végleges elhelyezésre szolgáló létesítmény bezárására; a biztonsági elemzésben meg kell adni az értékelés során alkalmazott előírásokat. Foglalkozni kell a bezárás utáni hosszú távú biztonság kérdésével, különösen azzal, hogy azt hogyan lehet passzív eszközökkel a lehető legteljesebb mértékben biztosítani.
- (3) A létesítményre vonatkozó biztonsági elemzésnek ismertetnie kell a terület biztonságával összefüggő valamennyi szempontot, a létesítmény tervezését és a vezetői ellenőrző intézkedéseket, továbbá a rendszeres hatósági ellenőrzéseket. A biztonsági elemzésnek és az azt alátámasztó biztonsági értékelésnek ismertetnie kell a biztosított védetség szintjét, és biztosítani kell a hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóságot, valamint az egyéb érdekelt feleket arról, hogy a biztonsági követelményeket be fogják tartani.
- (4) A biztonsági elemzést és az azt alátámasztó biztonsági értékelést jóváhagyásra be kell nyújtani a hatáskörrel rendelkező szabályozó hatósághoz.

9. cikk

Szakértelem és képességek

A tagállamok gondoskodnak arról, hogy a nemzeti rendszer – a szükséges szakértelem és képességek megőrzése és fejlesztése érdekében – tartalmazzon olyan oktatási és képzési intézkedéseket, amelyek a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelését illetően felelős valamennyi fél igényeit figyelembe veszik.

10. cikk

Pénzügyi források

A tagállamok gondoskodnak arról, hogy a nemzeti rendszer – a radioaktív hulladék-termelők felelősségének figyelembevételével – biztosítsa, hogy a kiegészítő fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezeléséhez a megfelelő pénzügyi források szükség esetén rendelkezésre álljanak.

11. cikk

Minőségbiztosítás

A tagállamok gondoskodnak arról, hogy a kiegészítő fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelését illetően megfelelő minőségbiztosítási programokat dolgozzanak ki és hajtsanak végre.

12. cikk

Átláthatóság

- (1) A tagállamok biztosítják, hogy a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatos információk a munkavállalók és a nyilvánosság rendelkezésére álljanak. Ez a kötelezettség magában foglalja annak biztosítását, hogy a hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóság a hatáskörébe tartozó területekről tájékoztassa a nyilvánosságot. Az információkat a nemzeti jogszabályoknak és a nemzetközi kötelezettségeknek megfelelően nyilvánosan hozzáférhetővé kell tenni, amennyiben ez nem veszélyeztet a nemzeti jogszabályokban vagy a nemzetközi kötelezettségvállalásokban elismert egyéb érdekeket, többek között a védeltséget.
- (2) A tagállamok biztosítják, hogy a lakosság lehetőséget kapjon a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatban való tényleges részvételre.

13. cikk

Nemzeti programok

- (1) A nemzeti rendszer részeként minden tagállamnak létre kell hoznia, végre kell hajtania és aktualizálnia kell a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére szolgáló olyan programokat (a továbbiakban: nemzeti programok), amelyek a hatáskörébe tartozó valamennyi kiégett fűtőelemre és radioaktív hulladékra, illetve a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésének a keletkezéstől a végleges elhelyezésig tartó valamennyi szakaszára kiterjednek.
- (2) A nemzeti programoknak összhangban kell lenniük a 4–12. cikk rendelkezéseivel.
- (3) A tagállamok nemzeti programjaikat – a technikai és tudományos fejlődés megfelelő figyelembevételével – rendszeresen felülvizsgálják és aktualizálják.

14. cikk

A nemzeti programok tartalma

A nemzeti programoknak a következőket kell tartalmazniuk:

1. leltár valamennyi meglévő kiégett fűtőelemről és radioaktív hulladékról, továbbá a jövőben keletkező mennyiségek előrejelzéséről, ideértve a leszerelésből származó kiégett fűtőelemeket és radioaktív hulladékokat is. A leltárban egyértelműen fel kell tüntetni az anyagok helyét és mennyiségét, továbbá – megfelelő osztályozás alkalmazásával – a veszély mértékét;
2. koncepciók, tervek és műszaki megoldások a keletkezéstől a végleges elhelyezésig;
3. a végleges elhelyezésre szolgáló létesítmény bezárása utáni időszakra vonatkozó koncepciók és tervek, ideértve azt az időtartamot is, amíg az intézményi ellenőrzéseket fenn kell tartani, illetve azokat az eszközöket, amelyek segítségével a létesítménnyel kapcsolatos információkat hosszú távon meg lehet őrizni;

4. azon kutatási, fejlesztési és szemléltető tevékenységek leírása, amelyek révén a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatos megoldások kivitelezhetők;
5. a kivitelezés szakaszának legfontosabb mérföldkövei, egyértelmű időkeretei és a felelősségek megjelölése;
6. az előrehaladás nyomon követésére szolgáló fő teljesítménymutatók;
7. a programköltségek értékelése és az értékelés alapjául szolgáló tények és feltételezések ismertetése, ideértve a programszakaszok időbeli áttekintését is;
8. az érvényben lévő finanszírozási rendszer(ek) leírása annak biztosítására, hogy valamennyi programköltség az előre látható ütemterv szerint kiegyenlítésre kerülhessen.

15. cikk

Bejelentés

- (1) A tagállamok nemzeti programjaikat és azok későbbi jelentős módosításait bejelentik a Bizottságnak.
- (2) A Bizottság a bejelentés időpontjától számított három hónapon belül további pontosításokat kérhet, és/vagy kérheti a programok ezen irányelvvel összhangban történő felülvizsgálatát.
- (3) A tagállamok a Bizottság észrevételeitől számított három hónapon belül megteszik a kért pontosítást, és/vagy tájékoztatják a Bizottságot a felülvizsgálat végrehajtásának tervezett módjáról.
- (4) A Bizottság ezeket a pontosításokat és a tagállamok által a nemzeti hulladékkezelési programjukkal összefüggésben elért eredményeket figyelembe veszi, amikor az Euratom-Szerződés alapján a kiégett fűtőelemek vagy a radioaktív hulladékok kezelését szolgáló létesítmények vagy tevékenységek kapcsán dönt a pénzügyi vagy technikai segítségnyújtás rendelkezésre bocsátásáról, illetőleg az Euratom-Szerződés 43. cikke alapján véleményyt alkot a tervezett beruházási projektekről.

16. cikk

Jelentéstétel

- (1) A tagállamok első alkalommal legkésőbb-ig, majd ezt követően háromévenként jelentést nyújtanak be a Bizottsághoz ennek az irányelvnek a végrehajtásáról, a kiégett fűtőelemek kezelésének biztonságáról és a radioaktív hulladékok kezelésének biztonságáról szóló közös egyezmény szerinti felülvizsgálati és jelentéstételi ciklusnak megfelelően.
- (2) A Bizottság a tagállamok jelentései alapján jelentést nyújt be a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az ezen irányelv végrehajtása terén elért eredményekről. A Bizottság az említett jelentések alapján leltárt is benyújt a Közösség területén lévő radioaktív hulladékokról és kiégett fűtőelemekről, illetve a jövőbeli kilátásokról.

- (3) A tagállamok rendszeresen, de legalább tízévente megszervezik nemzeti rendszereik és hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóságaik, valamint nemzeti programjaik és azok végrehajtásának önellenőrzését, a kiegészített fűtőelemek és a radioaktív hulladékok magas színvonalú kezelésének elérése érdekében pedig nemzeti rendszereikre, hatóságaikra és/vagy programjaikra vonatkozóan nemzetközi szakértői felülvizsgálatot kérnek. A szakértői felülvizsgálatok eredményéről jelentést tesznek a tagállamoknak és a Bizottságnak.

17. cikk

Átültetés

- (1) A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek-ig megfeleljenek. Erről haladéktalanul tájékoztatják a Bizottságot. Amikor a tagállamok elfogadják ezeket a rendelkezéseket, azokban hivatkozni kell erre az irányelvre, vagy azokhoz hivatalos kihirdetésük alkalmával ilyen hivatkozást kell fűzni. A hivatkozás módját a tagállamok határozzák meg.
- (2) A tagállamok közlik a Bizottsággal nemzeti joguknak azokat a főbb rendelkezéseit, amelyeket az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadnak, és ezeknek a rendelkezéseknek minden későbbi módosítását.
- (3) A tagállamok amint lehetséges, de legkésőbb az ezen irányelv hatálybalépését követő négy éven belül bejelentik a Bizottságnak a 14. cikkben foglalt elemeket tartalmazó első nemzeti programjukat.

18. cikk

Hatálybalépés

Ez az irányelv az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba.

19. cikk

Címzettek

Ennek az irányelvnek a tagállamok a címzettjei.

Kelt Brüsszelben, [...] -án/én.

*a Tanács részéről
az elnök*